

SIK's kongres 2025
Resumé af hovedbestyrelsens beretning
for valgperioden 2021-25

1. Indledning
2. Hvad er et stærkt fagforbund fremadrettet?
3. Medlemmer og foreninger
4. Hvordan gør vi medlemskaren yngre?
5. SIK Ungdom
6. Vi skal have flere medlemmer
7. SIK's sekretariat
8. SIK's fonde
9. Overenskomster
10. Hovedbestyrelsens tiltag
11. Ønsket om samarbejde med andre fagforbund
12. NFS – det faglige samarbejde i Norden
13. Arbejdspladser, beskæftigelse, arbejdsløshed
14. Arbejdssøgende
15. Arbejdskraft udefra
16. Barselsfond
17. Prisstigninger
18. Ophævelse af forsørgerpligt
19. Ønsket om mere velfærd i samfundet
20. Boligbyggeri
21. Lufthavne og lufthavnen i Kangerlussuaq
22. Samhandel og skabelse af arbejdspladser
23. Landets eksportøkonomi
24. Nødvendigheden af værdiforøgelse af fisk
25. Minedrift
26. Mindre befolkning i år 2050
27. Skal vi vende tilbage til 17 kommuner?
28. Valget
29. Selvstændighed eller Free Association
30. Afslutning: Behov for enhed mere end nogensinde før

(1) Indledning

Hovedbestyrelsen valgt i kongressen 2021 består af: Formand Jeaa G. Berthelsen, næstformand Jokum Zeeb, hovedbestyrelsesmedlemmer Else Jonna Lange, Sofie Svendsen, Ludvig Larsen, Nuunu Johansen Jerimiassen, Qulutannguaq Berthelsen, Peter B. Mølgaard og Pele-Knud Mathiessen.

Denne beretning omhandler for det første organisationsmæssige forhold, herunder fagforbundet, medlemmer, foreningerne, fondene og sekretariatets arbejde. Derudover omhandler beretningen samfundsforhold, der direkte eller indirekte berører SIK-medlemmers livsvilkår: Samfundets økonomi, uddannelse, erhvervsforhold og ikke mindst udnyttelse af landets råstoffer.

(2) Hvad er et stærkt fagforbund fremadrettet?

Betegnelsen ”lokalafdelinger” blev i kongressen 2021 afskaffet og erstattet med ”foreninger”. Og spørgsmålet er om det har været til nytte eller ikke. Medlemstallet er en nemlig gået ned siden.

Vi er ellers konkurrencedygtige i forhold til andre fagforbund – hvad angår personale, økonomistyring, feriefonde, juridisk betjening, medlemsservice, socialfonde og ikke mindst kontorer i de større byer, som medlemmerne kan henvende sig til m.v.

Vi skal drøfte vores styrkeområder og vores svagheder. Hvordan kan SIK vise sit ansvar i forhold til samfundet? Oprettelse af serviceenheder på kysten? En ændret ordning i brug af foreninger? Hvordan kan vi tiltrække ungdommen til fagligt arbejde?

(3) Medlemmer og foreninger

[1 tabel, der viser medlemsudviklingen fra 2021 til 2024 og brugere af halvkontingent ordningen]

[2 tabeller, der viser en del foreningers respons på spørgsmål om kontingentkategorier og medlemmers flytning]

Dalende medlemstal: Hovedbestyrelsens målsætning om 300 flere medlemmer i løbet af valgperioden er langt fra nået.

Medlemskontingentet: Fordelen ved betaling af kontingent via PBS er, at systemet er uafhængigt af flytning af bopælsadresser, men foreningskontingent skal rettes ved flytning, da foreningskontingenter jo er forskellige. En række virksomheder har sagt ja til at fratække medlemskontingent fra lønnen efter aftale med medarbejderen.

Udfordringer med at få nye medlemmer til at starte betaling: I løbet af et år har omkring 1.600 indmeldt sig som medlemmer, men kun 160 var begyndt at betale kontingent. En del af forklaringen – men ikke hele forklaringen – er, at banken tilbageholder betaling med gyldig begrundelse.

Halvt kontingent: Hovedbestyrelsen har ønsket en afdækning af omfanget af brugen af halvkontingent. Ud fra det sparsomme antal besvarelser fra foreningerne, der er indkommet, betaler 9 procent af medlemmerne et halvt kontingent. Det er forholdsvis meget, og det koster en halv million kroner i SIK's økonomi.

(4) Hvordan gør vi medlemsskaren yngre?

Det er nødvendigt at gøre en klar indsats for at få flere unge mennesker ind som medlemmer. I en ti-års periode frem til 2024 har forbundet fået betydeligt færre unge medlemmer.

Der er to vigtige spørgsmål til besvarelse: Er medlemsskaren blevet yngre efter at SIK Ungdom blev etableret? Hvis ikke, hvad skal vi så gøre?

(5) SIK Ungdom

Hovedbestyrelsen anbefaler, at SIK Ungdom, der blev etableret i 2013 som en afdeling, bliver nedlagt.

Godt nok er der kommet gang i generationsskifte i de lokale bestyrelser, men etablering af ungdomsafdeling har desværre ikke betydet flere unge medlemmer. I stedet for en egentlig ungdomsafdeling skal der stiles efter målgruppeorienterede tiltag på unge-området.

(6) Vi skal have flere medlemmer

I 2023 opstillede hovedbestyrelsen et større antal punkter til fremstød for flere medlemmer.

Disse fremstød drejer sig om regelmæssig kommunikation med medlemmer, etablering af konkrete medlemsfordele, PR-tiltag og eventuel etablering af hotline til service for medlemmer og mulige medlemmer. En del af punkterne er ved at blive realiseret.

(7) SIK's sekretariat

De 13 ansatte i fagforbundets sekretariat får løbende oplæring i gode omgangstoner i servicering af medlemmerne.

Der er nemlig mange forskellige slags mennesker, der henvender sig til fagforbundet. Og der skal være plads til alle. Således arbejdes der med følgende grundholdning: Uanset henvendelsens karakter, skal man vise venlighed, ærlighed, villighed til dialog og den rette forståelse.

(8) SIK's fonde

Socialfonden: Der er rivende udvikling i antallet af brugere af socialfonden. Samtidig er der stor stigning i fondens udgifter, også fordi der er betydelige stigninger i billetpriserne på rejseområdet. I de kommende overenskomstforhandlinger vil der således være hensigtsmæssigt at få arbejdsgivernes bidrag til socialfondene reguleret opad.

Som noget nyt på socialfondenens virkeområde er indført mulighed for hjælp til rejsebilletter, så en medforælder og børn under 18 år kan deltage i fødslen, når fødslen skal foregå i en anden by end hjembyen.

Oplysnings- og Uddannelsesfonden: Udover det faste program for kurser for tillidsrepræsen, er der afviklet kursus for SIK-konsulenter som undervisere, ligesom der har været afholdt kurser for bestyrelser i en række lokalforeninger. I forbindelse med de lokale bestyrelseskurser er der blevet holdt borgermøder og virksomhedsbesøg. Fonden har en god økonomi.

Feriefonden: Udover den kendte ordning med lodtrækningsrejser er der ved overenskomst indført feriefondsrejser hvert andet år for bestemte faggrupper. Det drejer sig om faggrupperne HK, børne- og socialhælpere, sundhedsjælpere, støttepersoner og tolke. Faggruppen teknikere i Grønland har desuden fået en ordning med en sådan feriefondsrejse hvert år. Feriefonden har en god økonomi.

Pensionskassen SISA: Pensionskassens økonomi er i en god udvikling. Dens bestyrelse har besluttet, at der ikke skal ske førtidig udbetaling af pensionsopsparing for udenlandske løbmodtagere, der rejser hjem efter arbejde i Grønland. En sådan ordning bliver heller ikke praktiseret i de nordiske lande, ifølge oplysninger fra NFS.

(9) Overenskomster

Grønlands Selstyre: Forhandlinger om 20 forskellige overenskomster for 6.900 lønmodtagere afsluttet den 3. sept. 2023 med 8 pct. lønforbedring og forbedringer indenfor retten til orlov ved pårørendes alvorlige sygdom mv. Som noget nyt opnået feriefondsrejser for bestemte faggrupper omtalt i (7), Feriefonden.

Royal Greenland: Overenskomst indgået pr. 1. januar 2023, gældende for tre år. 12,59 pct. lønforbedring. Opnået barsels- og adoptionsorlov med løn.

Trawlerbesætninger i Royal Greenland: Har været vanskeligt at fornye overenskomsten, da systemet bygger på omsætningsbaserede procent-indtægter for besætningerne. For kontraktansatte kaldes ordningen ”2:2”, det vil sige to-måneders arbejde ombord og to-måneders friperiode. Hvad angår pensionsopsparinger er procentsatsen 1 pct. højere end almindeligt, nemlig 9 pct. i 2024, 10 pct. i 2025 og 11 pct. i 2026.

Passagerskibet Sarfaq Ittuk / Royal Arctic Line: Situationen er den, at RAL også har overenskomst med danske fagforbund, nemlig 3F og Dansk Metal på både Atlant-besejlingen og bygdeforsyningen i Grønland. Således afventer selskabet udfaldet af forhandlinger med de to fagforbund, før der forhandles med SIK. Spørgsmålet er så, om SIK’s overenskomstresultater altid skal afhænge af de opnåede overenskomster med de danske fagforbund. De lægger nemlig vægt på andre forhold end SIK gør – f. eks. omkring betaling af rejse i forbindelse med nære pårørendes død, feriefrirejser og og socialfond, som har stor prioritet i SIK.

Teknikerne: Det danske Teknisk Landsforbund har overdraget sin forhandlingsret til SIK hvad angår teknikere i Grønland. De første overenskomstforhandlinger efter overdragelsen blev afsluttet i oktober 2024 med gode resultater.

(10) Hovedbestyrelsens tiltag

Hovedbestyrelsen har i løbet af de første måneder af sin valgperiode opstillet ti konkrete målsætninger, både hvad angår interne organisationsmæssige forhold og samfundsmæssige forhold, der berører SIK-medlemmers levevilkår. I hovedbestyrelsens beretning er der gjort kortfattet status på målsætningerne med angivelse af, hvilken udvikling og stade, der er i de enkelte områder.

(11) Ønsket om samarbejde med andre fagforbund

SIK har i lang tid næret et ønske om et egentligt samarbejde på forskellige niveauer mellem fagforbundene. SIK har således taget initiativ til en række møder med forslag om samarbejdsemner. Samtalerne blev ellers så konkrete, at sundhedskartellet PPK endda fik et tilbud om kontorfaciliteter i SIK-bygningen. Men de har valgt at dele kontor med et advokatfirma et andet sted.

(12) NFS – det faglige samarbejde i Norden

I sin deltagelse i NFS' møde i april 2025 i Sverige var SIK-formanden blevet bedt om at fortælle lidt om stemningen efter præsident Trumps udtalelser om Grønland. En repræsentant for fællesorganisationen for fagforeninger i USA, AFL-CIO, Cathy Feingold var nemlig med via video. SIK-formanden anførte, at vi ikke vil blive annekteret af USA, og heller ikke ønsker at være amerikanere.

(13) Arbejdspladser, beskæftigelse, arbejdsløshed

Ifølge Grønlands Statistik er antallet af arbejdssøgende steget betydeligt tre steder i forhold til sidste år, nemlig i Nuuk, Ilulissat og Tasiilaq. Det er bekymrende. Også fordi der meldes om færre anlægsopgaver i Sisimiut, og at der i GE's generalforsamling er blevet oplyst, at der ikke længere er nye opgaver i Ilulissat.

Det er en tydelig tendens, at mindre erhvervsdrivende på kysten flytter til Nuuk og etablerer sig her på deres arbejdsområder.

(14) Arbejdssøgende

[1 tabel fra juni 2024 om arbejdssøgende i alder og køn]

[1 tabel, der viser en graf om udviklingen i antal arbejdssøgende]

I juni 2024 er der registreret i alt 1.314 arbejdssøgende. I forhold til det forrige år er der stigning med 146. Grønlands Statistik gør opmærksom på, at stigningen kan hænge sammen med de forbedrede jobsøgningsydelser.

(15) Arbejdskraft udefra

At der kommer flere og flere arbejdere udefra, især fra Filippinerne og Thailand, kan mærkes af de sager, som SIK er kommet til at beskæftige sig med som fagforening.

Efter fast track-ordningens er tilkald af arbejdskraft fra Østen nemlig gået mærkbart frem. Det hænger også sammen med, at ægtefælle til en tilkaldt arbejder kan få job rimeligt nemt. Myndighederne er dog opmærksomme på det. Og en ændret lovgivning kan ventes i den kommende tid.

(16) Barselsfond

SIK vil bede sine repræsentanter i bestyrelsen for Barselsfonden, der ved lov er blevet oprettet med fokus på private virksomheder, til at foranledige bedre information om fondens eksistens og de muligheder, den giver.

En hurtig forespørgsel til kysten indikerer, at der er meget få, der ansøger til fonden. SIK har skrevet til Arctic Law Greenland, der administrerer fonden – med kopi til Grønlands Selvstyre - om behovet for bedre oplysning.

(17) Prisstigninger

[1 tabel med oplysninger om prisudviklingen på flybilletter i anførte ruter]

Da byggeri af nye lufthavne blev besluttet, advarede SIK om betydelige prisstigninger i de interne flyruter i Grønland. Desværre er bekymringen kommet til at holde stik.

Som fagforbund skal vi arbejde for bedre vilkår for vores medlemmer og deres familier. Her har billetpriserne også en stor betydning. Også i SIK kommer vi til at mærke prisstigningerne betydeligt, da Oplysnings- og Uddannelsesfonden, der arrangerer kurser, Feriefonden og Socialfondene bygger på megen rejseaktivitet.

(18) Ophævelse af den gensidige forsørgerpligt ved folkepension

Det er glædeligt, at den gensidige forsørgerpligt ved folkepension er blevet ophævet – hvilket betyder, at en ægtefælles indkomst ikke længere modregnes i folkepensionen. Tillykke med det, folkepensionister! Derefter er målet for os alle, at der ydes mere i folkepensionen, og at man forhøjer grænsen for biindkomst.

(19) Ønsket om mere velfærd i samfundet

[1 tabel der angiver uddannelsesniveaet i befolkningen fordelt på udvidet folkeskole, ungdomsuddannelse på højeste niveau og videregående uddannelse]

Ønsket om mere velfærd i samfundet forbindes naturligt med en god skolegang og uddannelse. Statistikken viser da også en langsom men vedvarende forhøjelse af uddannelsesniveaet i Grønland. I 2002 var udgør folk med videregående uddannelse 8 procent. I 2022 er det steget til 13 procent.

En anden faktor i ønsket om mere velfærd er om vi udnytter de mineralske råstoffer, der findes i undergrunden. Ved lov er der dog sat grænser for en sådan udnyttelse, der ellers kunne løfte landets økonomi, så der blev bedre råd til sundhedsvæsenet, uddannelsen m.v. Vi må så ty til fiskeriet lang tid fremover.

(20) Boligbyggeri

I en årrække har der været kæmpeaktivitet i Nuuk med byggeri af boliger m.v. Skov af byggekraner prægede byen.

Nu er der ligesom pludselig stille fra dag til dag. Det giver selvfølgelig noget bekymring – også fordi mange af vores landsmænd havde beskæftigelse i alle de mange nybyggerier. Stort set alle, der ville arbejde i byggerierne, fik deres arbejde. Såfremt der ikke er planer om nye byggerier, kan der således frygtes pludselig øget arbejdsløshed. I Nuuk er der for tiden fokus på kollegiebyggeri. Hvad der derudover er af større byggeprojekter, ved vi ikke.

(21) Lufthavne og lufthavnen i Kangerlussuaq

Fra politisk hold har vi altid fået besked om, at det er ved at rinde ud for Kangerlussuaqs eksistens som lufthavn for større flyvemaskiner, da det vil være alt for dyrt at renovere den.

Siden er der sat gang i anlæggelsen af to store og en mindre lufthavn andre steder, og man mener ikke at det vil kunne betale sig samtidigt at fortsætte driften af Kangerlussuaq som international lufthavn. Nu lander der maskiner for at udveksle passagerer med krydstogtskibe. Og spørgsmålet er så, hvornår lufthavnen i Kangerlussuaq ikke længere er til hinder for rentabiliteten af Greenland Airports Mittarfeqarfiit A/S.

(22) Samhandel og skabelse af arbejdspladser

Grønlands Økonomiske Råd har konstateret, at krigen i Ukraine hidtil har haft den mindste indflydelse i Grønlands økonomi fordi olieprisen her er fastlåst, fordi der er gode fiskepriser og fordi den danske stat giver fast bloktilskud. Men rådet forudser forhøjede priser i den kommende tid på grund af presset fra olie- og gaspriserne. Og såfremt vi ikke finder nye indtægter, vil vi komme til årligt at mangle 1 milliard kroner. Rådet mener derfor, at der ikke bør ansættes flere i de offentlige institutioner.

Det er i høj grad noget, som er af interesse for SIK's medlemmer. Mange institutioner mangler jo arbejdskraft – børneinstitutioner, alderdomshjem/plejehjem. Når der her skal være ansættelsesstop, kommer SIK's medlemmer, der er tilbageværende, til at slæbe hårdt. Derfor er det bare nødvendigt at åhne op for andre indtægtskilder end

fiskeressourcerne.

(23) Landets handelsbalance

[1 tabel over forholdet mellem eksport og import i 2023]

[1 tabel over lande, hvorfra Grønland importerer i 2023]

[1 tabel over lande, hvortil Grønland eksporterer i 2023]

Størstedelen af vores import kommer fra Danmark, nemlig 66 procent. Vi importerer også en del fra Sverige (13,2 procent), ligesom vi importerer fra Tyskland og Kina.

Størstedelen af eksporten (85,8 procent) går også til Danmark. Ifølge Grønlands Statistik er der ingen eksport til England og Kina, selvom vi almindeligvis er vidende om, at Royal Greenland, Polar Seafood og andre fiskeriselskaber for det meste afsætter deres produkter til de nævnte lande. Her vil det være interessant at få en nærmere forklaring.

(24) Nødvendigheden af værdiforøgelse af fisk

SIK har naturligvis haft stor interesse i tilblivelsen af den nye fiskerilov, og har bidraget en del til debatten om den – det drejer sig nemlig om hvordan og hvorledes landets naturrigdomme udnyttes og administreres, med stor indflydelse for samfundet, herunder arbejderne og deres daglige liv.

Efter at den nye fiskerilov er kommet i kraft, er det nu nærliggende at sætte fokus på og arbejde for værdiforøgelse af de fiskeråvarer, der bliver landet, så der skabes mere beskæftigelse i landanlæggene – i Paamiut og i andre byer. Der har kun været lidt stigning i fabriksarbejdernes lønninger, mens der har været voldsom stigning i fiskernes indtægter. I valgkampen i år har der været talt meget om fiskerne, men ikke om arbejderne, som jo skaber merværdi på den fisk, der bliver indhandlet.

(25) Minedrift

Eftersom vi ved, at der er uran i hele vort lands undergrund i mere eller mindre grad, har SIK's kongres i 2021 udtalt støtte for igangsættelse af udnyttelse af mineralforekomsterne, uanset om mineralerne indeholder uran eller ikke indeholder uran som biprodukt.

I Kuannersuit i Sydgrønland indeholder mineralforekomsterne uran på 0,03 gram. Med kun et medlems flertal har det grønlandske parlament vedtaget, at der højst må være 0,01 gram uran i en mineralforekomst, hvis der skal kunne tillades minedrift på den.

Der er således brug for folkeoplysning – det kan vi i SIK selv tage initiativ til. Det kan vi gøre i samarbejde med f.eks. Danmarks Tekniske Universitet og med canadierne, der har erfaring med minedrift på uranholdige råstoffer. Som det er i dag fornemmer man, at vælgerne tager stilling ud fra følelser, ikke ud fra viden og fakta.

(26) Mindre befolkning i år 2050

[1 tabel med fremskrivning af befolkningstallet til år 2049]

[1 graf med fremskrivning af forsørgere i alderen 18-66 år, 1979-2050]

Befolkningstallet i 2024 er ifølge Grønlands Statistik 56.389 – med den udvikling, der er i dag, beregnes det til 45.988 i år 2050.

På landsplan kommer udviklingen til at gå ud over SIK's medlemmer hårdt. Eftersom den ældre del af befolkningen vokser forholdsmæssigt, kommer SIK-lønmodtagere til at arbejde hårdt på grund af mangel på arbejdskraft. Derfor er det nødvendigt, at SIK-folk engagerer sig i debatten herom.

(27) Skal vi vende tilbage til 17 kommuner?

Et flertal af hovedbestyrelsen vil ikke støtte, at kommunerne bliver delt op igen. Fagforbundets medlemmer bør her også være med til at tage stilling. Hvad vil det i praksis betyde for medlemmerne og for samfundet som helhed at vende tilbage til den gamle kommuneopdeling?

(28) Valget

I år har der været valg til parlamentet og til kommunalbestyrelserne. Og man har bemærket, at tre fra SIK's hovedbestyrelse, stillede op til parlamentet på hver sin partiliste – nemlig Ludvig Larsen, Qulutannuaq Berthelsen og Jess G. Berthelsen.

Det er i overensstemmelse med SIK-formandens tidligere tilskyndelser til, at medlemmerne tværpolitisk promoverer arbejdernes interesser. Men ingen af de tre kom ind i parlamentet. Arbejderbefolkningen har åbenbart ingen videre ønske om at deres arbejderkammerater kom ind i parlamentet.

Valget i år kan i øvrigt betegnes som et udpræget valg mellem ja-til-USA og nej-til-USA-sigere.

(29) Selvstændighed eller Free Association

Hvad angår Grønlands fremtidige statsretlige status har SIK tidligere i sine politiske målsætninger udtrykt principielt støtte til selvstændighed. Der er i debatten fremlagt en model for selvstændighed, Free Association, som bliver praktiseret blandt de tidligere kolonier i Caribien og Stillehavet.

Den kommende hovedbestyrelse bør undersøge modellen nærmere. Én ting er dog sikker: For at blive selvstændige skal vi have støtte fra og samarbejde med andre lande, ikke bare med Danmark. Med kun 56.000 indbyggere kan vi ikke løfte en meningsfuld selvstændighed – vi kan jo end ikke i dag løfte vores egen sundhedssektor selv.

(30) Afslutning: Behov for enhed mere end nogensinde før

For tiden fornemmes der stor international interesse for vort land, ikke mindst hvad angår forsvarspolitik. Derfor skal spørgsmålet om selvstændighed behandles med grundighed – vi skal ikke stemme om selvstændighed under pres.

Såfremt vi stemmer om selvstændighed uden at have sikret os nødvendige indtægter, kan det gå hårdt ud over vores medlemmers daglige livsvilkår. I selvstændighed skal vi nødvendigvis samarbejde med omverdenen – ikke ved kun at ty til Amerika, ikke ved kun at ty til Danmark. Der er i vort samfund behov for enhed mere end nogensinde før.